

HUKATTU OPPILAS

- MITEN TUETAAN OPPILASTA, JOKA KÄY EPÄSÄÄNNÖLLISESTI KOULUA

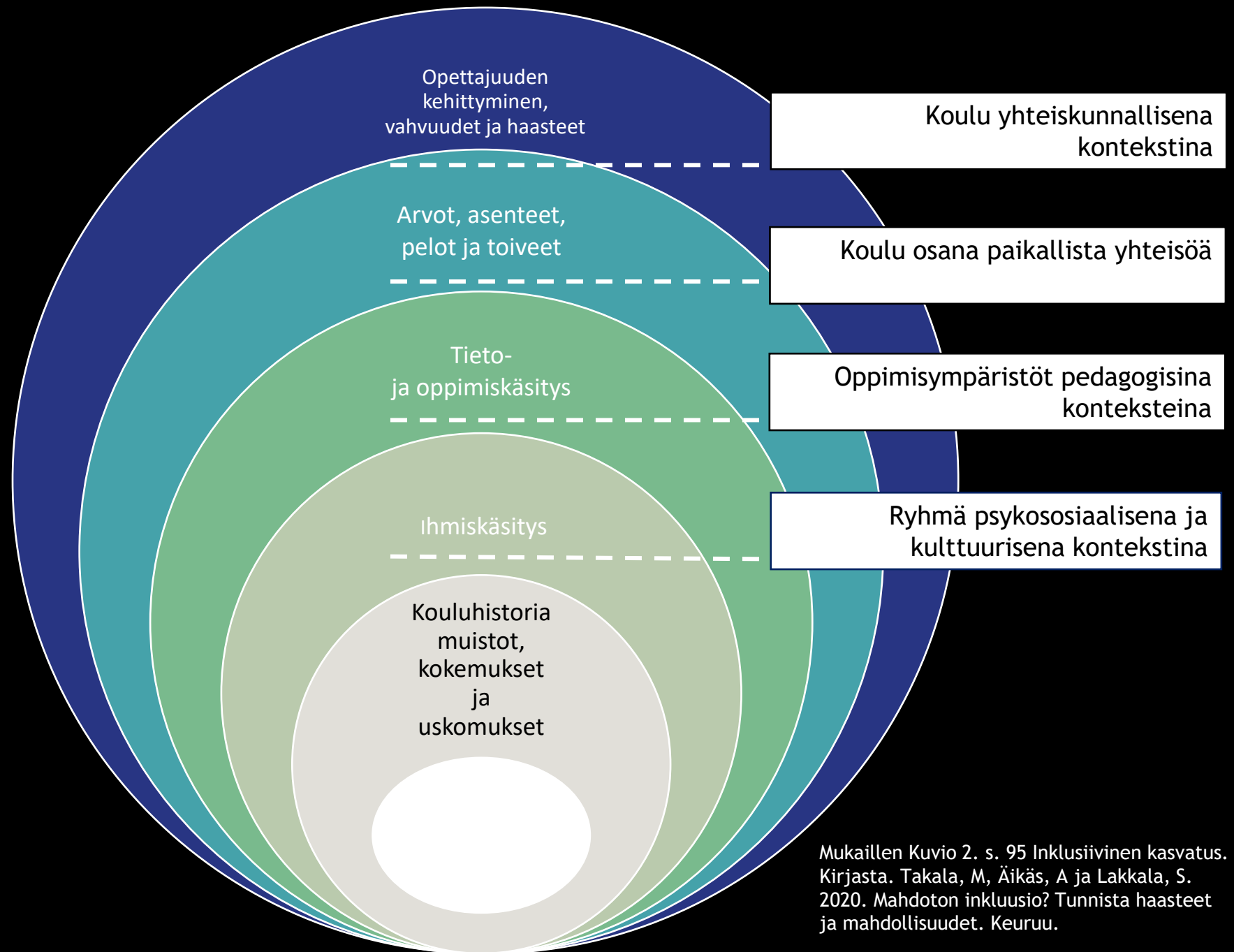
30.11.2021 Merja Koivisto, ohjaava opettaja, oppimis- ja ohjauskeskus Valteri

Millaisia tarinoita sinun
opettajuutesi taustalla on?

Miten arvosi, asenteesi,
pelkosi ja toiveesi näkyvät
työssäsi?

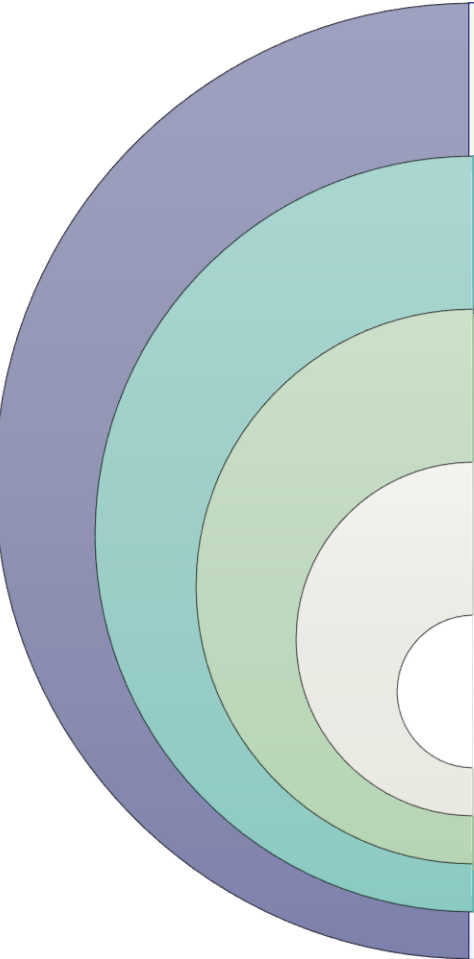
Millainen ihmis- ja
oppimiskäsitys sinulla on?

Mitkä vahvuutesi
kannattelevat sinua
työssäsi?

Mukaillen Kuvio 2. s. 95 Inklusiivinen kasvatus.
Kirjasta. Takala, M, Äikäs, A ja Lakkala, S.
2020. Mahdoton inklusio? Tunnista haasteet
ja mahdollisuudet. Keuruu.

Toimintakulttuuri

-
1. Työtä ohjaavat normit ja toiminnan tavoitteiden tulkinta
 2. Johtaminen, työn organisointi, suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi
 3. Yhteisön osaaminen ja kehittäminen
 4. Pedagogiikka ja ammatillisuus
 5. Vuorovaikutus, ilmapiiri, arkikäytännöt ja oppimisympäristöt

IHMISKÄSITYS

Petri on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Hänellä on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä.

Tässä **Petri** tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että kouluyhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan. **Petrin** oppimisesta ja hyvinvoinnista välitetään.

Yhtä tärkeä on **Petrin** kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

Mukaillen: Opetushallitus. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.

Kouluakäymättömät lapset

TAVOITTEET

Kansallisen tutkimuksen ja koulutuksen vahvistaminen
Kansalliset suositukset

Yhteisen ymmärryksen lisääminen tutkimuksen, kehittämistyön ja koulutuksen avulla

- Mitä käsitteitä käytetään? Ongelmaton vs. ongelmallinen poissaolo?
- Voidaanko poissaolijoita luokitella syiden perusteella?
- Miten paljon ko. oppilaita on Suomessa?
- Onko heidän määränsä lisääntymässä?
- Mitä koulussa voidaan tehdä tilanteen parantamiseksi?
- Miten monialaista yhteistyötä kehitetään?

**Intensiiviset
interventiot**

**Kohdennetut
interventiot**

Ennaltaehkäisy

VALTERI

Sitouttava kouluyhteisötyön mallin kehittäminen

Vaihe 1

- Lukuvuosi 2021- 2022
- Pilotoidaan paikallisesti ja alueellisesti malleja, joilla ennaltaehkäistään ja vähennetään koulupoissaoloja sekä tuetaan oppilaiden kiinnittymistä kouluun

Vaihe 2

- Lukuvuosi 2022 - 2023
- Testataan soveltuvin osin yhdessä luodun kansallisen mallin toimivuutta

Kansallinen
malli
syksy/2022

**Sitouttava kouluyhteisötyö
SKY 2021 - 2023**

Johanna Sergejeff

Kouluakäymättömyyden
käsite ja ilmeneminen

Käytännön keinoja tukea
oppilasta takaisin
kouluun

Kouluakäymättömyyden käsite ja ilmeneminen

Opettaja	Koettu epäoikeuden- mukaisuus (opettaja)	Koulukiusaaminen, yhteisöllisyyden puute	Motivaation puute	Oma elämäntilanne
Opettajan kanssa ei kemiaa kohtaa Opettaja pitää tyhmänä.	Ope oli mulkku	Koulukiusaaminen, eikä siihen puututtu	Itse ei vaan huvita koulunkäynti	Liikaa stressiä
Opettajan soveltumattomuus, tietoa löytyy, opetustaitoa ei.	Ketuttaa kun säännöt eivät ole kaikille samat	Sosiaalisten tilanteiden pelko/paniikki	Mikään ei huvita	Viina maistuu paremmalta kuin koulu
Voisiko opettaja olla joku aamu vastassa siten, että sitä oikeasti kiinnostaa opettaminen ja me nuoret Opettaja voisi joskus kysyä, mitä kuuluu. Eikä olla pelkästään opettaja.	Opettaja ei osaa olla tasapuolinen. Silmätikut ja suosikit. Eivätkä opettajat tajua, että jokainen nuori huomaa asian.	Huono luokkahenki, eikä opettaja yrittänyt parantaa sitä	Oma motivaation puute	Levossa lihas palautuu. Reenaaminen mukavampaa kuin koulun käynti.
Kiusaaminen. Ryhmän ulkopuolelle jääminen.		Miksi keskeytin koulun? Kysymykset esitetty pajanuorille keväällä 2014		

Kouluakäymättömien oppilaiden neljä ryhmää

Jere

Koulusta kieltäytyvät (school refusal)

Pete

Lintsarit, asenne ongelmana (truancy)

Liina

Koulusta vieraantuneet ja vetäytyneet (school withdrawal)

Mari

Koulun syrjäyttämät (school exclusion)

EI TULE
KOULUUN

JATKUVIA
POISSAOLO-
JAKSOJA

POISSAOLOT JA
LÄSNÄOLOT
VAIHTLEVAT
JAKSOITTAIN

POISSAOLOJA
YKSITTÄISILTÄ
TUNNEILTA

MYÖHÄSTELYN
LISÄÄNTYMINEN

TOISTUVAA
HANKALUUTTA
KOULUUN
LÄHTEMISESSÄ

MENEE KOULUUN
"PAINOSTETTUNA" JA
YRITTÄÄ SAADA LUVAN
JÄÄDÄ KOTIIN

SÄÄNNÖLLINEN
KOULUNKÄYNTI

Kouluakäymättömyys koskee 262 milj. lasta ja nuorta maailmassa (UNESCO 2020).

5-10 % nuorista ei käy koulussa Euroopassa.

Suomessa kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista vajaalla neljällä prosentilla viikoittaisia luvattomia poissaoloja

(Halme, Hedman, Ikonen & Rajala, 2019 Kouluterveyskysely).

Kouluakäymättömyyden problematiikka on monitahoista ja -tasoista.

Ratkaisut ongelmaan eivät ole yksinkertaisia ja suoraviivaisia.

www.vip-verkosto.fi

www.insa.network

<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/kouluakaymattomyys-suomessa>

Hukkaamme ainakin **4 000** yläkouluikäistä = n. 3 %

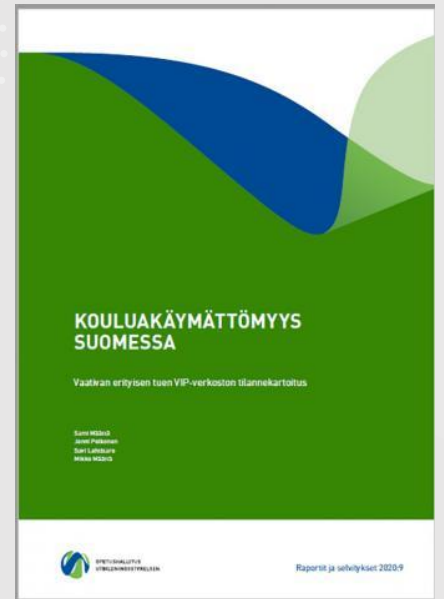
- koskettaa lähes jokaista koulua Suomessa.
- **40 %:lla oppimisvaikeuksia**
- 70 %:lla kouluikäymättömyys kestää yli vuoden
- tyttöjä ja poikia yhtä paljon

80 % koulun henkilöstöstä kokee kouluikäymättömyyden ongelmana ja 75 % mielestä näiden oppilaiden määrä on lisääntynyt

Psyykkinen
oireilu

Epämääräinen
fyysinen oireilu

Mielenkiinto koulun
ulkopuolella

Koulunkäynti

- Tehdyssä erillistutkimuksessa peräti 66 %:lla huostaan otetuista lapsista oli vaikeuksia koulunkäyntiin ja opetukseen liittyen, ja 47 %:lla vaikeuksia oli paljon.
- Koulunkäynnin vaikeudet yhdessä muiden ongelmien kanssa voivat johtaa myös sijaishuollon tarpeeseen.

Koulupudokkuuteen vaikuttavia tekijöitä toisella asteella

- Suurin osa lopettamisista toisella asteella tapahtuu ensimmäisen puolen vuoden aikana.
- 5. luokan koulumenestys ennustaa 2. asteen keskeyttämistä
- Lopettamista ennakoii
 - Huono päättötodistuksen keski-arvo (100)
 - Sijaishuollon toimenpiteet (82)
 - Ahdistus/masennus oireet (78)
 - Luvattomat poissaolot (60)
 - Lastensuojelun avohuollon asiakkuus
 - lapsiperheköyhyys
- Kansainvälisiä indikaattoreita kuudennella vuosiluokalla
 - Huono koulumenestys (erityisesti ma ja en)
 - Vuosittainen poissaolomäärä yli 20%
 - Koulukielteisyyys

Landell 2021

Poissaoloihin vaikuttavia riskitekijöitä

Ahdistuneisuus

Masennus

Somaattiset oireet, kivut

Neurobiologiset häiriöt (autismikirjo, ADHD)

Puutteet tunnesäätelyssä

Taipumus negatiiviseen ajatteluun

Taipumus yleistämiseen

Yksilöön
liittyvät

Perheeseen
liittyvät

Huoltajien päihde ja/tai

mielenterveysongelmat

Perheen sisäiset vuorovaikutuksen ongelmat, perhedynamiikan haasteet

Huoltajan negatiivinen suhtautuminen
kouluun

Ylisuojelevat vanhemmat

Yhteiskunnan muutokset

Yksilöön kohdistuvat paineet -
kilpailu

Epävarmuus tulevaisuudesta

Yhteiskuntaan
liittyvät

Kouluun
liittyvät

Ongelmiin keskittyvä, tuomitseva ja rangaistuspainotteinen toimintakulttuuri

Riittämätön tuki oppimisvaikeuksiin, puutteellinen lukutaito

Oppilaiden ja opettajien väliset
vuorovaikutusongelmat

Vähäinen kodin ja koulun välinen
yhteistyö

Yksinäisyys

Kiusaaminen ja siihen puuttumattomuus

Oppioikeuden evääminen lainsäädännössä

36 §
Kurinpito

18 §
Erityiset
opetus-
järjestelyt

Lääkärin-
lausunto
sairaus-
lomasta

[VIP-verkoston tietoiskut: Perusopetuslaki 18 §, erityiset opetusjärjestelyt](#)

[Lastensuojelun Keskusliitto: Perhe tarvitsee apua arkeen, kun sillä on erityisiä tarpeita](#)

Miten oppilaan
hyvinvointia
tuetaan
nivelvaiheisissa?

Yhteisön ja ryhmän
vastaanottokyky ja -
osaaminen;
tunnetaitojen opetus,
oppilashuollon
ammattilaisten työ

Huomio niveliin

- **Opintopolun isot siirtymät**
- **Koulun vaihtuminen kesken perusopetuksen**
HOKS: Sijoitetut lapset ja nuoret
- **Kouluun paluu keskeyttämisen jälkeen**

Kuntaan on laadittu monialaisesti
ohjeet/toimintamalli,
miten toimitaan, kun kuntaan
sijoitetaan lapsi.

Lapsen koulupaikka valitaan hänen
asuinpaikkansa perusteella
lähikouluperiaatteella, yhdenvertaisin
perustein.

Lapsella on oikeus **opiskeluhuollon
palveluihin, kasvun ja oppimisen
tukeen sekä oppilaanohjaukseen.**

Lapsen **opetuksen
järjestämistä koskeva
välttämätön tieto** siirtyy
opetuksen järjestäjiltä
toisille, opetuksen
järjestäjiltä sosiaali- ja
terveydenhuollon
toimijoille ja
päinvastoin.

Lapsi osallistuu häntä
koskevien asioiden
valmisteluun hänen
ikänsä ja kehitystasonsa
huomioiden.

Jokainen yksikkö, missä
sijoitettu lapsi kehittyy,
kasvaa ja oppii on
traumainformoitu.

[Opening Doors: Trauma Informed Practice
for the Workforce
Trauma-Informed Schools and Practices](#)

Näin sijaishuollossa asuvan lapsen sivistyksellisiä oikeuksia vahvistetaan koulun ja lastensuojelun yhteistyöllä

Mari Sjöström,
Erityisasiantuntija
Suomen Kuntaliitto ry
Yksikkö: Opetus ja kulttuuri

Aila Puustinen-Korhonen
Erityisasiantuntija
Suomen Kuntaliitto ry
Yksikkö: Sosiaali ja terveys
Sosiaali- ja terveystieteiden tiimi

Jokaisen lapsen sivistykselliset oikeudet ja oikeus sosiaaliturvaan on turvattu laissa. Tämä koskee myös lastensuojelulaitos- ja perhehoidossa

[Vip verkoston tietoisuus Koulun ja lastensuojelun yhteistyö](#)

Haluatko varmistaa pykälätietoutesi? Lataa Kuntaliiton ”Kuinka voimme vahvistaa sijaishuollossa asuvan lapsen sivistyksellisiä oikeuksia?”

**Sijoitettuna asuva
aloittaa uudessa
koulussa...**

*- muistilista sijaishuoltopaikan ja
koulun väliseen yhteistyöhön*

[Pesäpuu Toimintamalli kuntaan
sijaishuoltopaikan ja koulun yhteistyöhön](#)

Kuntien kehittämistyön helmet

Hankasalmi:

- MindMe tiedonsiirtolomakkeet Hankasalmi
- MindMe kaavio Hankasalmi

Hämeenlinna

- MindMe kehittämistyö Hämeenlinnassa
- Poissaoloihin puuttumisen malli_HML

Jyväskylä

- MindMe kehittämistyö Jyväskylässä
- Jyväskylän Sisukas-tiimi_esite
- Sisukas-tiimin työnkuva ja prosessin vaiheet
- Sisukas-tiimin haastattelurungot Jyväskylässä
- Palapelihaastattelurunko
- Muistilista lastensuojelulaitosten ja koulun yhteistyöhön
- Toivoisin sinun tietävän -nuorten toiveita koulunkäyntiin -esite

Lempäälä

- MindMe kehittämistyö Lempäälässä
- MindMe kehittämistyön helmet_Lempäälä

Ylöjärvi

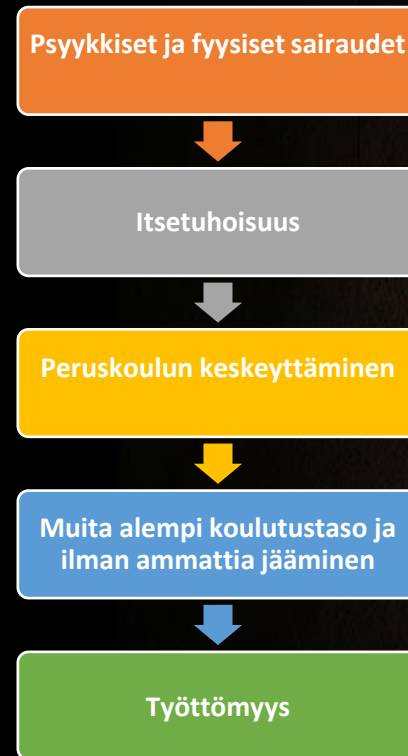
- MindMe kehittämistyö Ylöjärvellä
- Hoppiluokan toiminta
- Poissaoloihin puuttumisen projekti Ylöjärvi 2019-2020

[Pesäpuu: MindMe Koulutusprosessin
materiaaleja](#)

Seurauksia koulukäymättömyydestä

- Mielen terveyden ongelmia
- Kouluttamattomuutta
- Päihteiden käyttöä
- Yksinäisyyttä
- Syrjäytymistä

Esim. Heyne, Sauter & Meynard, 2015., Christle, Jolivet & Nelson 2007., Attwood & Croll, 2006.

Vinnerljung 2010, Heino & Johnson 2010, Kääriälä ym. 2018

Kuinka monta luvaton poissaolokertaa on liikaa?

Kansainvälinen tutkimus: Kolme kriteeriä kouluakäymättömyyden määrittämiseksi

- 1) Oppilas on ollut **kahden viikon aikana** 25% oppitunneista poissa
- 2) Tänä aikana oppitunneille meno tuottaa hankaluuksia ja haasteita perheen ja oppilaan päivittäisiin rutiineihin
- 3) Oppilas on poissa 10 päivää 15 viikon koulunkäyntijakson aikana

Käytännön keinoja tukea
oppilasta takaisin
kouluun

Kriittiset pelisäännöt

3.

Monitoimijainen yhteistyö poissaolojen syiden arvioinnissa ja tuen järjestämisessä, selkeä ammattiryhmien välinen työnjako

2.

Yhteiset toimintatavat koulussa ja kotien kanssa: poissaolojen seuranta, kirjaaminen ja niihin reagointi

1.

Emotionaalisen, kognitiivisen ja toiminnallisen kiinnittymisen tukeminen

1.

Emotionaalisen, kognitiivisen ja toiminnallisen
kiinnittymisen tukeminen

Kouluun kiinnittymisen ulottuvuudet

Tunneperäinen: oppimisen ilo, joukkoon kuuluminen, kiintyminen

Kognitiivinen: merkityksellisyys, hyödyllisyys, panostaminen, oppimisstrategiat

Toiminnallinen: osallistuminen, ahkeruus, tottelevaisuus

Toimintakyvytön

Aggressiivinen

Arvaamaton

Ainutlaatuinen

Hidas

Myötätuntoinen

Selviytyjä

Aikuisia haastava

Reilu

Luova

Sinnikäs

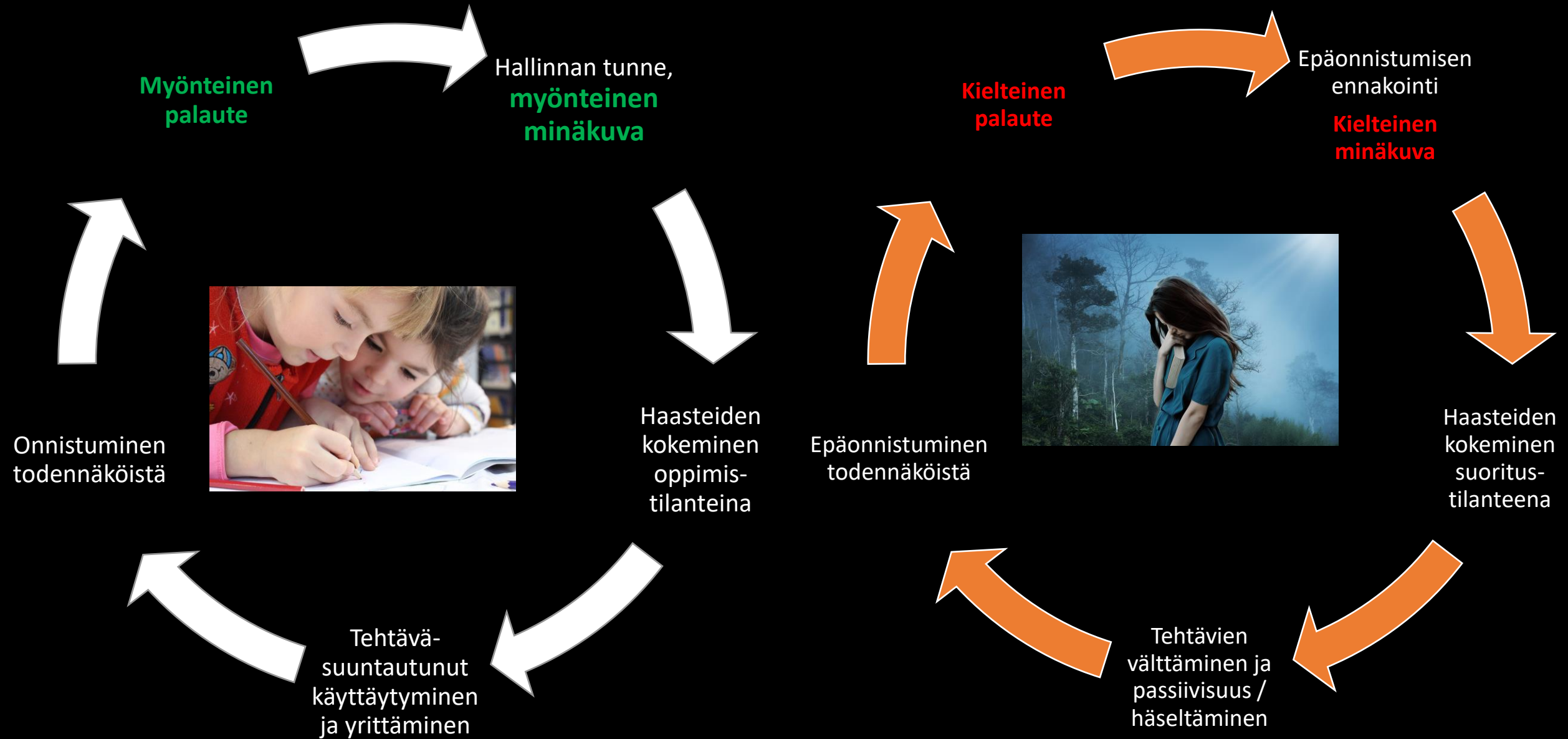
Vetäytyvä

Oppiva

Ystävällinen

Palautteen merkitys oppilaalle ja henkilöstölle

Koulun arvot ja asenteet
sekä toimintakulttuuri
heijastuvat käsitteistä,
sanoista ja puheesta.

Sanat siunaavat tai
satuttavat.

Millaista puhetta sinä puhut?

Ilopuhe

Välittämispuhe

Arvostuspuhe

Ratkaisupuhe

Onnistumispuhe

Tulevaisuuspuhe

Oppija haluaa kokea

Autonomiasia

Minä saan päättää asioistani ja omistan elämäni. Minua kuullaan.

Yhteenkuuluvuutta

Minä kuulun tähän ryhmään, tähän kouluun.

Pystyvyyttä

Minä osaan asioita ja pystyn vastaamaan haasteisiin.

Deci & Ryan, Itsemääräämisteoria (motivaatioteoria)

AUTONOMIA

KOULUPALAVERIT

Sisukas

Pesäpuu ry

Videon nuoret eivät liity asiasisältöön.

0:02 / 3:08

Pesäpuu: Koulupalaverit

Kesto 3:08 min.

KESY-kortit ja toimintamalli on helppokäyttöinen apuväline lapsilähtöiseen keskusteluun.

Kyseessä voi olla kolmiportaisen tuen HOJKS- tai HOPS-keskustelu, kehitys- tai arviointikeskustelu, opetuksen ja kuntoutuksen tai moniammatillinen yhteispalaveri jne. KESY:n kuvat sisältävät koulun keskusteluissa käsiteltävät aihepiirit. Teoriatausta nojaa myönteiseen tunnistamiseen sekä affektiiviseen ja positiiviseen pedagogiikkaan.

SYKE - Syventävä keskustelu

Kuvamateriaali kouluun, kotiin, oppilashuoltoon ja muihin tilanteisiin, joissa keskustellaan nuoren kanssa.

SYKE sisältää nuoren arkeen liittyviä kuvakortteja, sanakortteja ja alustan. Sijoittamalla kortteja kolmiosisaiselle alustalle nuori jäsentää elämäänsä ja kertoo kokemuksistaan, haasteistaan ja vahvuuksistaan itselleen sopivalla tavalla. Mihin se perustuu? Teoreettisesti SYKE perustuu myönteiseen tunnistamiseen sekä positiivisella tavalla nähdyn, kuullun ja osalliseksi tulemisen. Kortit tukevat nuoren ilmaisua ja keskustelun dialogisuutta. Ne tuovat kohtaamiseen mukavaa tunnelmaa ja toiminnallisuutta.

OSALLISUUDEN AIKA

Osallisuus lastensuojelussa -podcastin toisessa jaksossa puhutaan sijaishuollon ja koulumaailman yhteydestä ja yhteistyöstä. Miten koulun henkilökunta voi olla avuksi nuorelle? Miten tieto lastensuojelun asiakkuudesta vaikuttaa suhtautumiseen koulussa?

Podcast

Kesto 24 min.

Nuorten päivä 2020

Nämä arkipäivän asiat tukevat mielenterveyttä:

Lastensuojelun Keskusliitto: Nuorten päivä 2020

Kesto 1:31

YHTEENKUULUVUUS

Koulujen suunnitelmissa yhteinen runko

1. Rakenteet:

- a) Miten inklusio on huomioitu koulutulokkaiden ja 7. luokkalaisten tuen suunnittelussa ja ryhmiin sijoittelussa koulussasi?
- b) Miten työjärjestykset / koulupäivän rakenne mahdollistavat oppilaiden joustavan siirtymisen pienryhmän ja yleisopetuksen luokan välillä?
- c) Millaisilla erityisillä opetusjärjestelyillä (vrt. PoL 18 §) oppilaita tuetaan?

2. Osaamisen kehittäminen:

Miten henkilöstön inklusioon liittyviä valmiuksia ja asenteita kehitetään? Miten opettajien ja koulujen välistä yhteistyötä kehitetään?

3. Resurssien käyttö:

Miten koulunne resurssien käyttöä pitäisi kehittää, että oppilaita voitaisiin tukea paremmin inklusioajatus huomioiden?

4. Pedagogiikka:

Miten koulussanne toteutuvat tunne- ja vuorovaikutustaitojen säännöllinen harjoittelu, ratkaisukeskeisyys ja positiivinen pedagogiikka?

5. Osallisuus, kodin ja koulun yhteistyö:

Miten tiedotatte huoltajia positiivisessa hengessä koulun muutosprosessista kohti kaikille sopivaa koulua?

Kunnan vuoden
painopistealueet tai
kehittämisen
tavoitteet/Visio kirjataan
jokaisen koulun
lukuvuosisuunnitelmaan
yhteisen, sovitun rungon
mukaisesti.

Useissa kunnissa on
painopistealueena ollut
osallisuus ja
ryhmytyminen.

Lähde: Jukka Mielikäinen, Lappeenranta

HYVINVOINTILAIVA

Lappeen koulu

PYSTYVYYS

Esteettömyys,
esteiden poistaminen

Ratkaisukeskeinen,
positiivinen ja
lapsilähtöinen toimintakulttuuri

Moni-
ammatillinen
yhteistyö

Lappee

Inklusiiviset
opetusjärjestelyt

Joustava
osa-aikainen
erityisopetus

Erityinen tuki

Myötätuuli-ryhmä

Tehostettu tuki

Malitti Nepsy

Parkki

Motorisen oppimisen
tukeminen

Cico

Struktuuri ja
ennakointi

Tunneryhmat

Yleinen tuki

Yhteisopettajuus

Lukusujuvuuden
kehittäminen

Yksilöllinen
eteneminen

Osallisuus

Toiminnallisuus

Oppimaan
oppiminen

Vuorovaikutustaitojen
opettaminen

Positiivinen
Palautejärjestelmä

Ei-toivottuun käyttäytymiseen
puuttaminen

Kasvatukselliset
liikennevalot

Lähde: Lappeenrannan kasvatus- ja opetustoimi. Lappeen koulu. Ville Laivamaa, Kasvun ja oppimisen tuen päivät 2020. Turku.

Interventiot - toimenpiteet, joilla pyritään vaikuttamaan oppimiseen, koulunkäyntiin, terveydentilaan

	Pedagoginen interventio	Koulunkäyntiin liittyvä interventio	Terveydentilaan liittyvä interventiot
Alkutilanteen toteaminen ja suunnitelman tekeminen	Luki-interventio: - Ryhmäseula vuosiluokan luokalle/luokille - Ryhmän kokoaminen ja harjoittelusuunnitelman tekeminen (max 10 oppilasta) - Tavoitteen asettaminen (esim. lukunopeus kehittyy neljän viikon aikana 10 sanaa/90s) - Riittävä harjoittelumäärä, sopiva taso (positiivisen palautteen mahdollistaminen), riittävän usein	Vuorovaikutustaitojen interventio - Opettajan/opettajien nostamat huolet oppilaista, joilla aggressiivista tai vetäytyvää käytöstä - Yhteys huoltajiin ja ryhmästä kertominen (minkä tuntien aikana toteutus ja kuinka usein, liittyykö kotitehtävää/keskusteluaiheita kotiin) - Tavoitteen asettaminen (esim. Oppilas tunnistaa itsestään, milloin tilanne alkaa suututtaa -> osaa kertoa aikuiselle) - Ryhmäkoko 2-4 lasta	Unirytmiiin liittyvä interventio - Opiskeluhoitoryhmän tietoon on tullut hyvinvointikyselyn perusteella, että useampi oppilas oireilee päivän aikana liian vähästä unimäärästä johtuen - Yhteisöllisessä opiskeluhoitoryhmässä suunnitellaan unirytmiiä seuraava interventio koko luokalle - Tavoitteena, että oppilaat (ja huoltajat) tulevat tietoisiksi unen määrään ja laatuun liittyvistä seikoista - Määritellään seurantajakson pituus
Suunnitelman toteutus	- Työnjako aikuisten kesken (opettaja, erkka, ohjaaja, huoltaja) - Vuorovaikutus, kannusteet, seuranta	- Työnjako aikuisten kesken (kuraattori, koulupsykologi, erityisopettaja, opettaja, ohjaaja, huoltaja) - Miltä oppitunneilta pois, miten oppitunnin sisältö hoidetaan, voidaanko interventio "laskea" oppiaineen sisälle	- Työnjako aikuisten kesken (kouluterveydenhoitaja, opettaja, huoltaja) - Millä oppitunneilla unipäiväkirja täytetään - Annetaanko erityistä palautetta interventioon liittyen → seurataan aktiivisuutta oppitunneilla/läksyjen tekemistä
Arviointi ja jatkon päättäminen	- Jakson jälkeinen mittaus - Eriyttämisen jatkossa - Jatketaanko tai muokataanko interventiosuunnitelmaa Kartoituksista interventioihin	- Jakson jälkeinen tsekkaus esim. Wilma-merkintöihin, kotipalautteeseen, opettajapalautteeseen, saatuihin kannustepalautteisiin - Oliko jakson pituus sopiva esim. 2x/vk, 10 vkoa - Miten tilannetta seurataan? Martti-ryhmä	- Jakson jälkeen kysytään palautteet huoltajilta, oppilailta ja opettajilta - Onko tarpeen jatkaa yksilöllisemmin muutaman oppilaan kanssa Lyhyt unipäiväkirja Kouluikäisen mielenterveysongelmien tuki ja hoito perustason palveluissa

**Tutkitut pedagogiset
menetelmät vaativassa
erityisessä tuessa.**

Esimerkiksi opettajan tekemät järjestelyt kaverisuhteiden ja vertaisvuorovaikutuksen tukemiseksi; strukturoidut opetustilanteet, mallin näyttäminen jne.

<https://www.tuvel.fi/materiaali/>

Käypä hoito –suositukset

Esimerkiksi käytöshäiriöiden ehkäisy

→ Koulussa toteutettavat tunne-, vuorovaikutus- ja ongelmanratkaisu- taitoja kartuttavat ohjelmat

KÄYPÄ HOITO: Käytöshäiriöt (lapset ja nuoret)
Pesäpuu: Älyä tunteet -menetelmä
pähkinäkuoressa Kesto n. 13 min.

**Psykiatrisessa
erikoissairaanhoidossa
hoidettujen lasten ja nuorten
koulunkäynnin tukeminen
(väitös)**

Esimerkiksi: Lapsen omatahtisessa kehityksessä tukeminen ja yksilöllinen huomioiminen, räätälöidyt ja joustavat ratkaisut

Piia Ruutu: Psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa hoidettujen lasten ja nuorten koulunkäynnin tukeminen perusopetuksessa ja sairaalaopetuksen koetut vaikutukset koulunkäyntiin

Hyvinvointitaitojen
harjoittelu

Ratkaisukeskeisyys

Joustavan
perusopetuksen
elementit

Onnellisuus-, vahvuus-, läsnäolo-, ihmissuhde-, Itsensä johtamisen taidot ja ajattelutaidot sekä ratkaisukeskeisyys
Tunne- ja vuorovaikutustaidot

<http://all-aboard-erasmus.eu/solution-based-school-culture-finland/>

VALTERI

Vaativan erityisen tuen pedagogiset ratkaisut

- Systemaattinen kirjallisuuskatsaus kansainvälisestä tutkimuksesta → suomenkieliset kirjallisuuskatsaukset tutkimusperusteisista pedagogisista menetelmistä opettajankouluttajien ja opettajien käyttöön
- Tutkimusperustaisten menetelmien käyttö erityisopettajakoulutuksen harjoittelussa
- Yliopistojen yhteisten opintojaksojen suunnittelu ja toteuttaminen

TUVET

<https://www.tuvet.fi/materiaali/>

Käytöshäiriöt – Käypä hoito – suositus

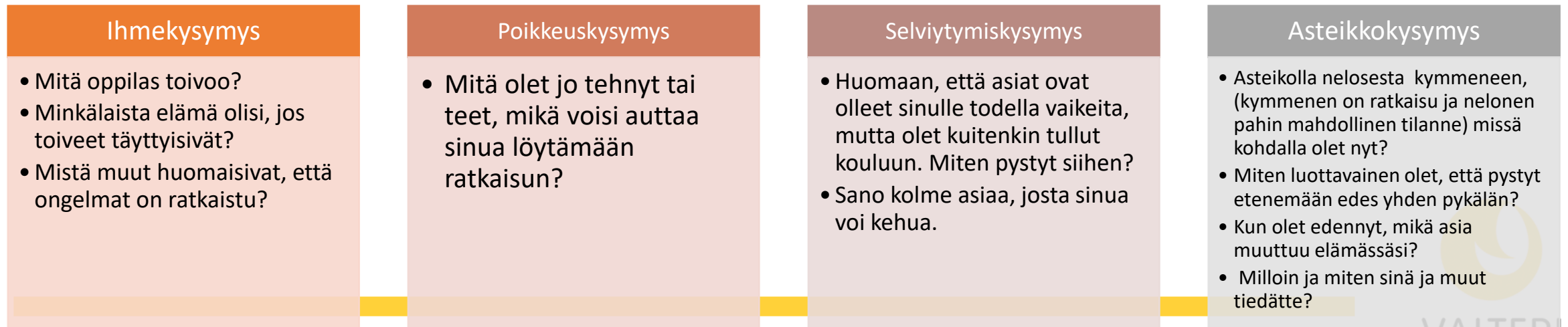
- Ennaltaehkäisy tehokkain tapa taklata käytöshäiriöitä
- Pois rankaisukeskeisyydestä --> myönteiset kasvatus- ja ohjausmenetelmät
- Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen ja ohjaaminen koko ikäluokalle

KÄYTÖSHÄIRIÖIDEN HOITO

- aina ensisijaisesti psykososiaalista • laaja-alaista • oheishäiriöiden tehokas kuntoutus ja hoito – kehitykselliset vaikeudet – ADHD • joskus myös lääkkeellistä • sairaalahoidosta ei juurikaan hyötyä

Ratkaisukeskeinen lähestymismalli

- Oppilasta ohjataan ajattelemaan toiveita ja saavutuksia ongelmien ja niiden syiden pohdinnan sijaan
- Keskitytään vahvuuksiin, tavoitteisiin ja päämääriin
- Tavoitteet saavutetaan pienin askelin, toimimalla ja kokeilemalla

Kirjeitä itselle!

- Kirjoita kirje tulevaisuuden itsellesi. Peruskoulusi on päättynyt, olet saanut päästötodistuksen, johon olet tyytyväinen. Kuvaile, missä olet saadessasi todistuksen. Mitä tunnet ja millaisia ajatuksia sinulla on saavutuksestasi? Miltä kehossasi tuntuu, kun saat todistuksen? Kenelle kerrot ensimmäisenä?
- Seuraavaksi kirjoita, mitä olet kokenut koulussa? Mitä kaikkea on tapahtunut? Mitkä ovat niitä tärkeitä asioita, jotka johtivat siihen, että sait päästötodistuksen? Mitä tärkeää tajusit kouluajastasi? Mitä sinun piti tehdä, että pääsit näin pitkälle ja onnistuit? Mitkä olivat niitä tärkeitä asioita, jotka johdattivat sinut onnistumiseen?
- Millaisia vinkkejä, neuvoja sekä kannustusta antaisit menneisyyden minällesi? Mitä haluat sanoa hänelle nyt kun olet onnistunut?

Pari perustetta
eriyttämiselle,
hyvinvointitaitojen
opettamiselle ja
yhteistyölle

EROT OPPILAIKEN VÄLILLÄ KASVAVAT

1,5 KOULUVUODEN ETUMATKA

Vanhempien korkea koulutus, ammatti, varallisuus ja kodin kulttuurinen pääoma antavat lapselle tai nuorelle noin 1,5 kouluvuoden edun niihin oppilaisiin nähden, joiden kotiolot ovat heikommat.

[Oma linja infopaketti](#)

Oma linja -hanke on Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittama hanke, joka keskittyy taklaamaan syrjäytymistä peruskoulussa. Hankkeessa suunnitellaan tutkimustietoon perustuva Oma linja -ohjelma, jonka tarkoitus on helpottaa toisen asteen koulutukseen siirtymistä. Lisäksi Oma linja tarjoaa päättäjille tutkittua tietoa syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

**+1,5
vuotta**

KIINNOSTUS VAIKUTTAA RATKAISEVASTI

Lukemisesta eniten kiinnostunut neljännes on lukutaidossa noin kolme kouluvuotta edellä vähiten lukemisesta kiinnostunutta neljänneestä.

+3 v.

MATEMA- TIKASSA EROT JO 7 KOULU- VUOTTA

Matematiikassa paras viisi prosenttia matematiikan osaajista on taidoissaan noin seitsemän kouluvuotta heikointa viittä prosenttia edellä.

+7 v.

Kun otoksesta poistetaan 15% heikoimmista pistemääristä ja 15% parhaimmista pistemääristä, jäljelle jää 70% oppilaita, joiden väliset osaamiserot ovat kolmen ikävuoden suuruiset.

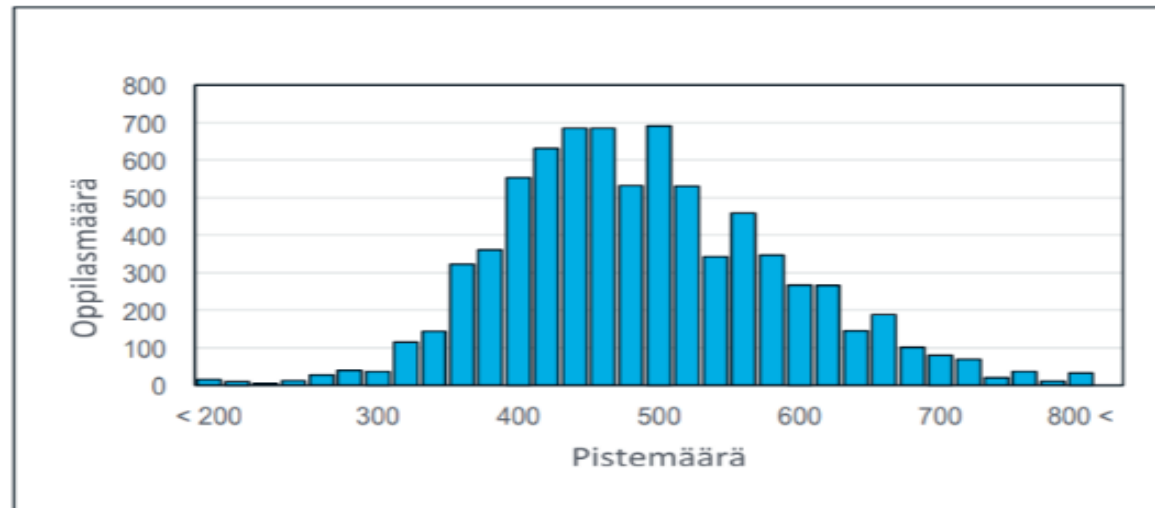
Miten tarpeeseen vastataan 1. luokalla?

Alkumittaus – matematiikan ja äidinkielen ja kirjallisuuden osaaminen ensimmäisen luokan alussa

[Alkumittaus, KARVI 2019](#)

3.1.1 Oppilaiden osaamisen kokonaistulos

Oppilaiden kokonaistuloksen jakauma esitetään kuviossa 4. Keskiarvo on asetettu 500 pisteeseen. Oppilaiden osaaminen on kuviossa jaettu 50 pisteluokkaan. Jakauma on typistetty ääripäistä siten, että kaikkien alle 200 pistettä tai yli 800 pistettä saaneiden oppilaiden määrät esitetään yhdellä pylväällä.

KUVIO 4. Oppilaiden kokonaistuloksen jakauma

Nuorten mielenterveys

- Mielenterveyden häiriöt ovat tällä hetkellä nuorten yleisin terveysongelma (masennusoireet, ahdistuneisuushäiriöt) - resurssit ei ole samaan aikaan kehittyneet
- Erikoissairaanhoidon tarvitsevien nuorten määrää voidaan vähentää **viemällä matalan kynnyksen palveluja sinne, missä nuoret ovat** - rohkeita interventioita tarvitaan
- Nuorten hyvinvoinnin tukeminen on ennaltaehkäisyä mielenterveyden häiriöille

SUOJATEKIJÄT

RISKITEKIJÄT

Sisäisiä
tekijöitä

Fyysisestä terveydestä huolehtiminen
Kyky sanoittaa ja ilmaista tunteita
Kyky ratkaista ongelmia ja ristiriitoja
Mieltä askarruttavista asioista puhuminen
Kyky luoda ja ylläpitää ystävä- ja kaverisuhteita
Itsensä toteuttaminen mm. harrastusten kautta
Itsensä arvostaminen ja hyväksyminen
Hyväksytyksi tulemisen tunne
Perimä
Varhaiset ihmissuhteet

Ulkoisia
tekijöitä

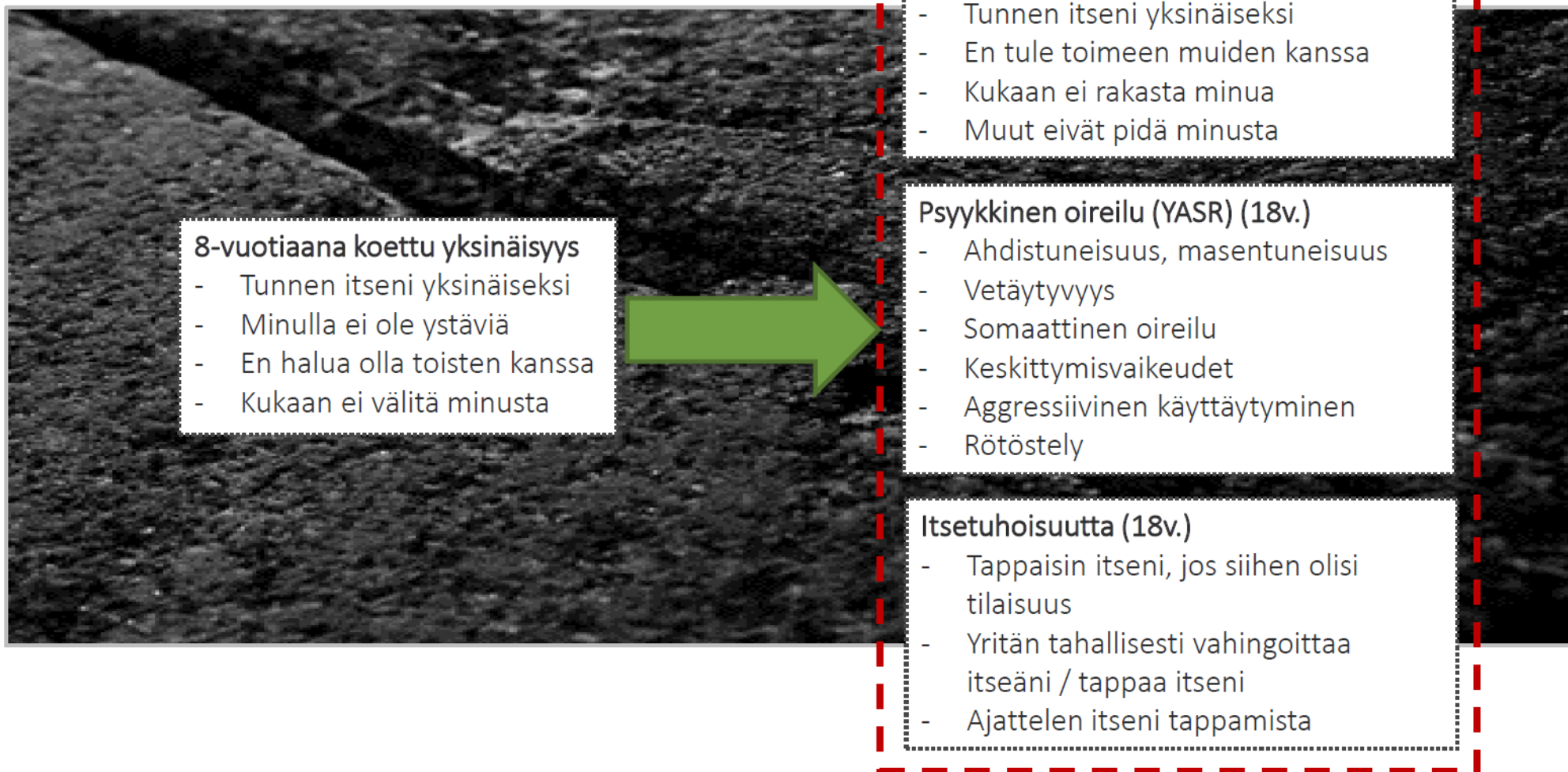
Koulussa käyminen, opiskelu ja työntekeo
Perhe, ystävät ja läheiset ihmiset
Turvaverkon jäsenten tuki ja hyvät suhteet turvaverkon ihmisiin
Kyky uskaltaa ja osata hakea apua ajoissa auttamispalveluista
Turvallinen kasvuympäristö
Vanhempien työ ja toimeentulo
Kuulluksi tuleminen

Itsetunnon haavoittuvuus
Huonot suhteet kavereihin, vanhempiin, läheisiin
Eristäytyminen ja vieraantuminen tutuista
ihmissuhteista
Avuttomuuden tunne
Huonommuuden tunne
Biologiset tekijät, kehityshäiriöt
Sairaudet

Erot ja menetykset
Väkivalta, kiusaaminen
Alkoholin tai muiden päihteiden käyttö
Syrjäytyminen
Haitallinen elinympäristö
Työttömyys tai sen uhka
Psyykkiset häiriöt
Hyväksikäyttö

"Yksinäisyys sai aikaan eristäytymistä ja itsesyytöksiä, jotka johtivat masennukseen, ahdistus- sekä paniikkihäiriöön ja jatkuvaan itsetuhoisuuteen."

ADHD nuoren kokemuksia koulusta

► Positiivista:

- Kannustavat opettajat
- Teoria-aineet
- Uuden oppiminen

► Negatiivista:

- Kiusatuksi joutuminen
- Ryhmätyöt
- Ryhmätilanteet
- Ruokailun hankaluudet
- Liikuntatunnit
- Yksikanavaisuus
- Tilojen hahmottaminen
- Aistikuormitus
- Epävarmuus ahdistaa
- Keskittymisvaikeudet
- Stressi

Case Lappeenranta: Tuen järjestäminen

Ratkaisukeskeinen
koulukulttuuri

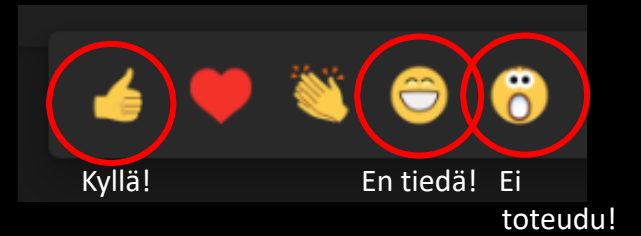

2.

Yhteiset toimintatavat koulussa ja kotien kanssa:
poissaolojen seuranta, kirjaaminen ja niihin reagointi

Tuuliviiri

1. Olen sitoutunut koulumme arvoihin ja vahvistan niitä omalla toiminnallani käytännössä.
2. Keskustelemme työyhteisössämme toimintakulttuuristamme ja havainnoimme jatkuvasti mahdollisia kehittämistarpeita.
3. Koulussamme on määritelty ennaltaehkäisevän työn toteuttaminen ja varhaisen puuttumisen käytännöt.
4. Kunnassamme on sovittu toimintamalli poissaolojen seurantaan ja puuttumiseen.
5. Oppilaat, huoltajat, opettajat ja opiskeluhuollon ammattilaiset ovat tietoisia mallista. Ammattilaiset on koulutettu ja osallistettu mallin käyttöön.
6. Monialaiset verkostot kuten lastensuojelu ja erikoissairaanhoido ovat tietoisia kunnan mallista ja omasta roolistaan siinä.
7. Toimintamallin toimivuutta arvioidaan ja seurataan sovituilla tunnusluvulla ja mittareilla.

Poissaolojen seuranta ja puuttumisen portaati

Poissaoloihin (luvaton poissaolo, sairauspoissaolo ja muu huolestuttava poissaolo) puuttuminen perusopetuksessa

Ennaltaehkäisevä toiminta

Yhteisöllisen opiskeluhoon keinoin lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.
Sujuva yhteistyö kodin ja koulun välillä.
Oppilaiden läsnäoloa koulussa seurataan **systemaattisesti** ja **jatkuvasti**.

Oppilashuoltohenkilöstön konsultointi mahdollisimman matalalla kynnyksellä.

Huoli puheeksi

Oppilaan poissaoloista herää huoli kotona/koulussa.
Luokanopettaja/luokanvalvoja **keskustelee** asiasta oppilaan kanssa ja on yhteydessä huoltajiin ja sopii mahdollisesta yhteydenotosta oppilashuollon työntekijään.
Opettajalla on lain mukainen velvoite puuttua poissaoloihin, mikäli hänelle nousee asiasta huoli.

Tehdään **perusteellinen kartoitus poissaolojen syistä ja kokonais-tilanteesta**. Kartoituksen osana voidaan käyttää esim. koulupoissaolokyselyä (SRAS-R).

Yli 30 h

Jos tilanne ei korjaannu selvittelyn ja puhelinkeskustelun jälkeen (poissaoloja yli 30h), opettaja kutsuu koolle palaverin. Palaveri kokoaa yhteen ne toimijat, jotka oppilas ja hänen huoltajansa arvioivat tarpeelliseksi oppilaan koulunkäynnin tukemisessa. Pohditaan myös ketkä muut toimijat voisivat tukea oppilasta.
Useimmiten mukaan kutsutaan myös joku/jotkut oppilashuollon työntekijöistä. Tarvittaessa voidaan muodostaa **monialainen asiantuntijaryhmä**, joka sopii tukitoimista ja seurannasta yhdessä.
Koulun tukitoimet mietitään. Tarvittaessa koulun ulkopuolisten tahojen **konsultaatiot**.

Yli 50 h

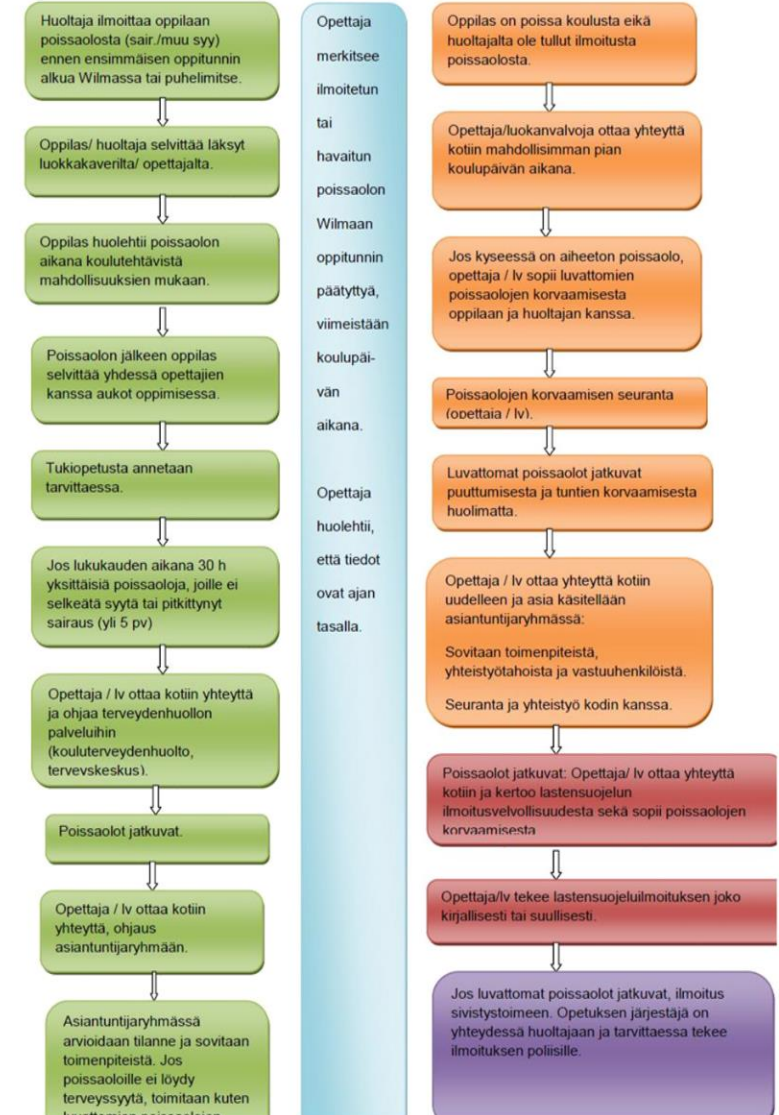
Tarvittaessa (kun poissaoloja yli 50h) kutsutaan mukaan koulun ulkopuolisia toimijoita **monitoimijaiseen yhteistyöhön** ja pohditaan puuttumisen keinoja.
Sovitaan yhdessä, miten oppilaan tilanteen etenemistä seurataan ja kuka siitä miltäkin osin vastaa.
Sovitaan myös **seurantapalaverin** ajankohta ja **vastuuhenkilö** oppilaan asioissa.
Koulun tukitoimet mietitään. Koulun ulkopuolisten tahojen **konsultaatiot ja yhteistyö**.

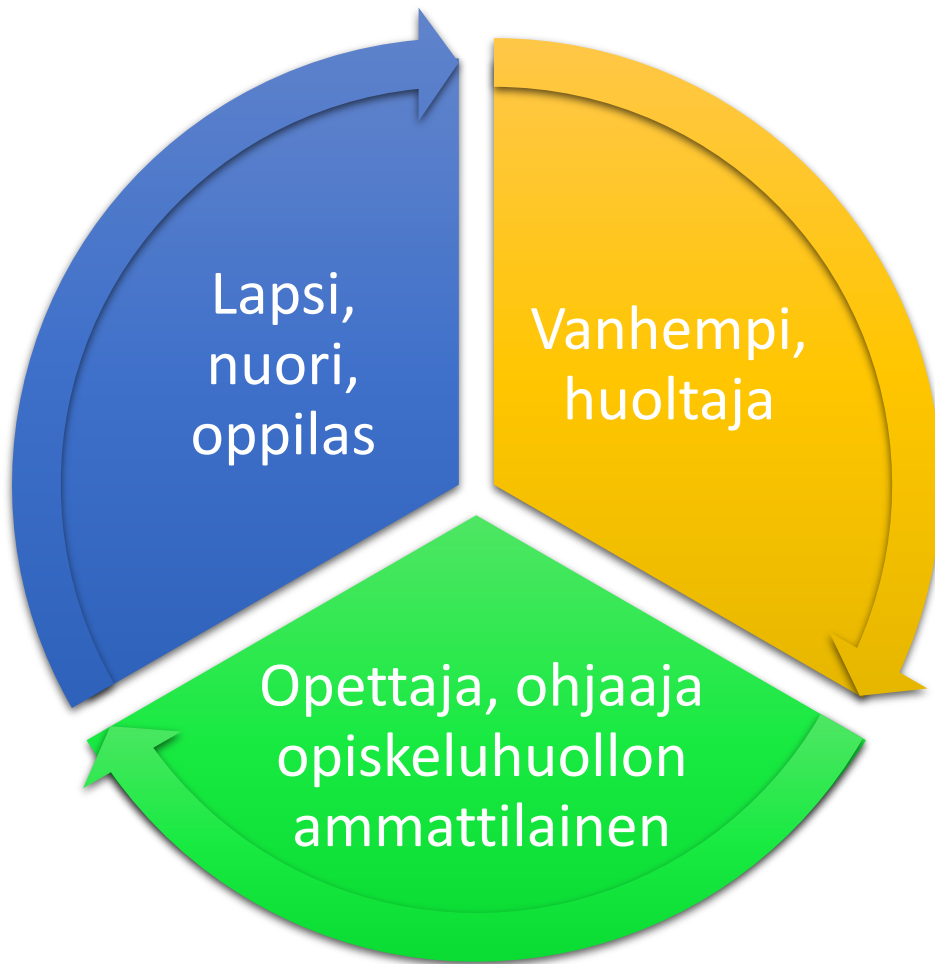
Sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto harkittava.

Yli 70 h

Tilannetta seurataan jatkuvasti. Lastensuojeluilmoitus harkittava.
Mikäli tukitoimet ja seurantapalaverit eivät auta ja poissaoloja kaikesta huolimatta on jatkuvasti/runsaasti (yli 70h), tehdään ensisijaisesti sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai lastensuojeluilmoitus konsultaation pohjalta.
Koulu on tässä vaiheessa selvittänyt poissaolojen syitä omalta osaltaan ja käyttänyt koulun tukitoimia monipuolisesti.
Lastensuojeluilmoituksen pohjana on huoli poissaolojen aiheuttamasta syrjäytymisriskistä ja normaalien kehityksen ja koulunkäynnin vaarantumisesta. Ilmoituksessa mainitaan koulussa jo tehdyt kartoitukset, tukitoimet sekä huoltajien kanssa tehty yhteistyö.
Sovitaan myös **seurantapalaverin** ajankohta ja **vastuuhenkilö** oppilaan asioissa.

Poissaolomallien haasteita?

- Keskeinen rooli
- Usein osa ongelmaa ja myöskin sen ratkaisua
- Vanhempien hyvinvointi?
- Osallisuus ja kuuleminen
- Jos lapsi ei ota apua vastaan, voitaisiinko vanhempia/huoltajia tukea vahvemmin?

VALTERI

Kodin ja koulun yhteistyö

Koulutusta yhteistyöhön liian vähän

- Huolestuttavana Orell pitää havaintoja **opettajien keskinäisen puheen laadusta**. Haastattelututkimus toi esiin, että kollegiaalisissa keskusteluissa kodin ja koulun yhteistyöhön liittyvässä puheessa jäädään usein voivottelun tasolle tai innokkaimmat yhteistyön tekijät kokevat kollegoiden taholta jopa väheksyvää asennetta.
- Kaikki tutkimukseen haastatellut opettajat **kokivat saaneensa hyvin vähän koulutusta** osana opettajankoulutusta ja sen jälkeen. Lisäksi osa kyseenalaisti mahdollisuutta oppia taitoja koulutuksessa.
- On mielenkiintoista, että opettajien ammattikunta ei usko opettamiseen. Oman tutkimukseni perusteella kuitenkin väitän, että **opiskelemalla erilaisia yhteistyökäytänteitä ja harjaannuttamalla omaa ajattelua reflektiivisyyteen pääsee jo pitkälle**.

Huoltajat toivovat opettajalta tukea kasvatustasoihin.

Voisiko koulun henkilöstö sopia yhdessä, miten kotien kanssa tuetaan lapsen oppijaminäkuvan ja itsetunnon kehittymistä sekä hyvinvointitaitojen harjoittelua?

RESETTI

Perheluokista tukea kasvatustilanteisiin kotona, koulussa ja
varhaiskasvatuksessa – Resetti-toiminta 2017–2020

Uudenlaista yhteistyötä

- Resetti-toiminnassa 2017-2020 on kokeiltu ja mallinnettu huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön uudenlaisia muotoja ja käytäntöjä *useassa kunnassa ja Valterissa.
- Esimerkiksi vertaisryhmä yläkoululaisten koulupudokkaiden vanhemmille
- Kutsu kaikille, joiden lapsella tietty määrä poissaoloja wilmassa (Sipoo)

ESIMERKKI RAKENTEESTA

1. Aloitus: tervehtiminen ja virittäytyminen
2. Kuulumiset ja kannustava palaute (esimerkiksi wau-kortti)
3. Työskentely: taitojen harjoittelu ja/tai tehtävät
4. Välipala
5. Vapaa toiminta: leikki, pelaaminen, piirtäminen/askartelu
6. Lopetus: kertaaminen, kiittäminen ja rentoutus

Videot

Opi, onnistu ja inspiroidu.

Rajaa aineistolajien mukaan:

Kaikki

Ohjeet

Työkalut

Esitteet

Artikkelit

Oppaat

Videot

Muut julkaisut

- ☒ Kaikki
- ☐ Opettajille
- ☐ Vanhempainilta
- ☐ Yhteistyö koulussa
- ☐ Hyvinvointi
- ☐ Osallisuus
- ☐ Vanhempainliitto
- ☐ Kiusaaminen
- ☐ Perheystävällisyys
- ☐ Vanhempaintoimijoille
- ☐ Monikulttuurisuus
- ☐ Turvallisuus
- ☐ Yhdenvertaisuus

<https://vanhempainliitto.fi/videot/>

Miten sinua olisi voitu koulutiellä tukea paremmin?

Siirtymävaiheet/nivelvaiheet

Miten sinua olisi voitu koulutiellä tukea paremmin?

Neuropsykiatrisesti oireilevan lapsen tuen tarpeiden huomaaminen vaatii tietoa, taitoa ja ennen kaikkea avointa ja luottamuksellista kodin ja koulun / päiväkodin yhteistyötä. Samin osalta kiusaamiselta suojeleminen olisi pelastanut monelta nuoruudessa ja aikuisiässä koetulta vastoinkäymiseltä. Videolla kuulemme myös esimerkkejä siirtymävaiheisiin ja vuorovaikutukseen liittyvästä problematiikasta.

Kokemusasiantuntijana Sami Rousu. Aslak Rantakokko haastattelee

3:51

2:06

Erkkavanhemmat on erityislasten vanhempien diagnoosivapaa vertaisryhmä Haukiputaan koulussa Oulussa. Diagnoosivapaa tarkoittaa, että ryhmään ovat tervetulleita kaikki, jotka kokevat oman perheensä tilanteen erityiseksi.

Ryhmä toimii kiinteässä yhteistyössä vanhempainyhdistyksen kanssa. Näin erityislapsiperheiden ääni tulee kuulluksi. Vanhempainyhdistys toimii myös viestin välittäjänä ja toimittaa erityisperheiden terveisiä mm. yhteisölliseen oppilashuoltoryhmään. Videossa on suomenkielinen tekstitys.

MIKÄLI LAPSESI KIELTÄYTYY MENEMÄSTÄ KOULUUN:

1. Pyydä apua mahdollisimman pian!
Mitä kauemmin poissaolot jatkuvat sitä vaikeampaa kouluun palaaminen on. Älä hyväksy sellaisia poissaoloja allekirjoituksellasi, joiden syistä et ole ehdottoman varma. Yhteyttä voit ottaa opettajien tai rehtorin lisäksi mm. koulun terveydenhoitajaan, koulupsykologiin tai kuraattoriin.
2. Havainnoi ja selvittele lapsesi kanssa keskustellen, mikä hankaloittaa kouluun menemistä.
3. Ole ystävällinen, mutta päättäväinen. Huoltaja voi toiminnallaan vahvistaa lapsen uskoa itseensä ja tukea koulunkäyntiä. Asioiden paisuttelu ja pelkoa aiheuttavien asioiden välttely saattaa puolestaan lisätä lapsen pelkoa ja ahdistusta.
4. Mikäli poissaolot jatkuvat, pyydä koulupalaveria. Koululla voidaan myös koota monialainen asiantuntijaryhmä lapsen tueksi. Ryhmässä voidaan pohtia mm. mitä sosiaalitoimen ja terveydenhuollon palveluja on mahdollista saada tilanteen helpottamiseksi.

VIESTINNÄN MERKITYS!

- ♥ Oppilaat
- ♥ Huoltajat
- ♥ Opetushenkilöstö - vastuuhenkilö
- ♥ Oppilashuollon ammattilaiset

Esittele itsesi.

Kerro ryhmässä kuntanne
hyvä käytänne
kouluakäymättömyyden
kampittamisessa.

Valitkaa yksi (sukunimi aakkosten ensimmäinen)
kirjaamaan käytänteenne
chattiin pääryhmässä.

3.

Monialainen (toimijainen) yhteistyö poissaolojen syiden arvioinnissa ja tuen järjestämisessä, selkeä ammattiryhmien välinen työnjako

SRAS

School Refusal Assessment Scale (Kearney 2007)

Koulupoissaolokysely

- Pyritään selvittämään mistä poissaolo johtuu
- 24 kysymystä, jotka pisteytetään ja saadaan suoraan näkymä ko. syihin
- Ei sisällä ympäristöön tai kiusaamiseen liittyviä asioita
- Käännetty osana pääkaupunkiseudun LAPE-työskentelyä
- Löytyy osoitteesta:

www.socca.fi

ISAP (Knollmann, M. 2018)

Inventory of School Attendance Problems

Koulupoissaolojen oireet ja syyt

ISAP-luokka	Oirepisteet	vaikutus poissaoloon
nasennus:	0,00	0,00
sosiaalisten tilanteiden pelko:	0,00	0,00
eroahdistus:	0,00	0,00
esiintymisjännitys:	0,00	0,00
avoimen paikan pelko/paniikki:	0,00	0,00
somaattiset kivut:	0,00	0,00
kiinnostumattomuus koulusta:	0,00	0,00
aggressiivisuus:	0,00	0,00
ongelmat koulukavereiden kanssa:	0,00	0,00
ongelmat opettajan kanssa:	0,00	0,00
vastenmielisyys tiettyä koulua kohtaan:	0,00	0,00
ongelmat perheessä:	0,00	0,00
ongelmat vanhempien kanssa:	0,00	0,00

0: ei lainkaan
0,1-1: alhainen
1,1-2: keskitasoine
2,1-3: korkea

Ennen koulua tai koulussa	Sopii minuun				Tämän vuoksi olen poissa koulusta / koulunkäynti tuntuu vaikealta			
	ei sovi minuun lainkaan/ koskaan	sopii minuun hiukan/ joskus	sopii minuun melko hyvin/ usein	sopii minuun erittäin hyvin/ hyvin usein	ei sovi minuun lainkaan/ koskaan	sopii minuun hiukan/ joskus	sopii minuun melko hyvin/ usein	sopii minuun erittäin hyvin/ hyvin usein
10...tunnen itseni sairaaksi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11...tunnen, että opettajat painostavat minua.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12...pelkään muille ihmisille puhumista tai sitä, että muut puhuvat minulle.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13...tunnen, että vanhempani kohtelevat minua epäreilusti.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14...ajattelen, että käyn huonoa koulua.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15...haluaisin mieluummin tehdä jotain ulkona sen sijaan, että olen koulussa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Eri tahojen yhteistyönä tehty arvio oppilaan koulunkäytikyvystä

Lapsen vointi / tilanne - Mitä oireen/käyttäytymisen taustalla on?	Koulun ja opetusryhmän tilanne	Muiden tahojen järjestämä tuki
- oppimiskyky - yhteistyökyky, ryhmätaidot - motivaatio - psykkinen ja fyysinen terveydentila - oireita lievittävät ja provosoivat tekijät ja tilanteet - kotitilanne - koettu stressi (kiusaaminen, ympäristön aiheuttama kuormittuminen) - toiminnanohjauksen taidot	- ryhmän kokonaistilanne – onko kyse yksilön vai ryhmän ongelmasta? - tukitoimet ja niiden teho ja riittävyys - lapsen ja ryhmän turvallisuus - opettajan näkökulma ja jaksaminen	- fyysisen tai psyykkisen sairauden hoito ja sen toteutuminen - lastensuojelun tukimuodot

Vaativan erityisen tuen kehittämisyöryhmä 2017, Koulunkäytikyvyn arvioinnin elementit (mukaillen Puustjärvi 2016).

Mitä on koulunkäytikyky ja miten sitä tulisi arvioida?

Koulunkäytikyvyn arviointiseula

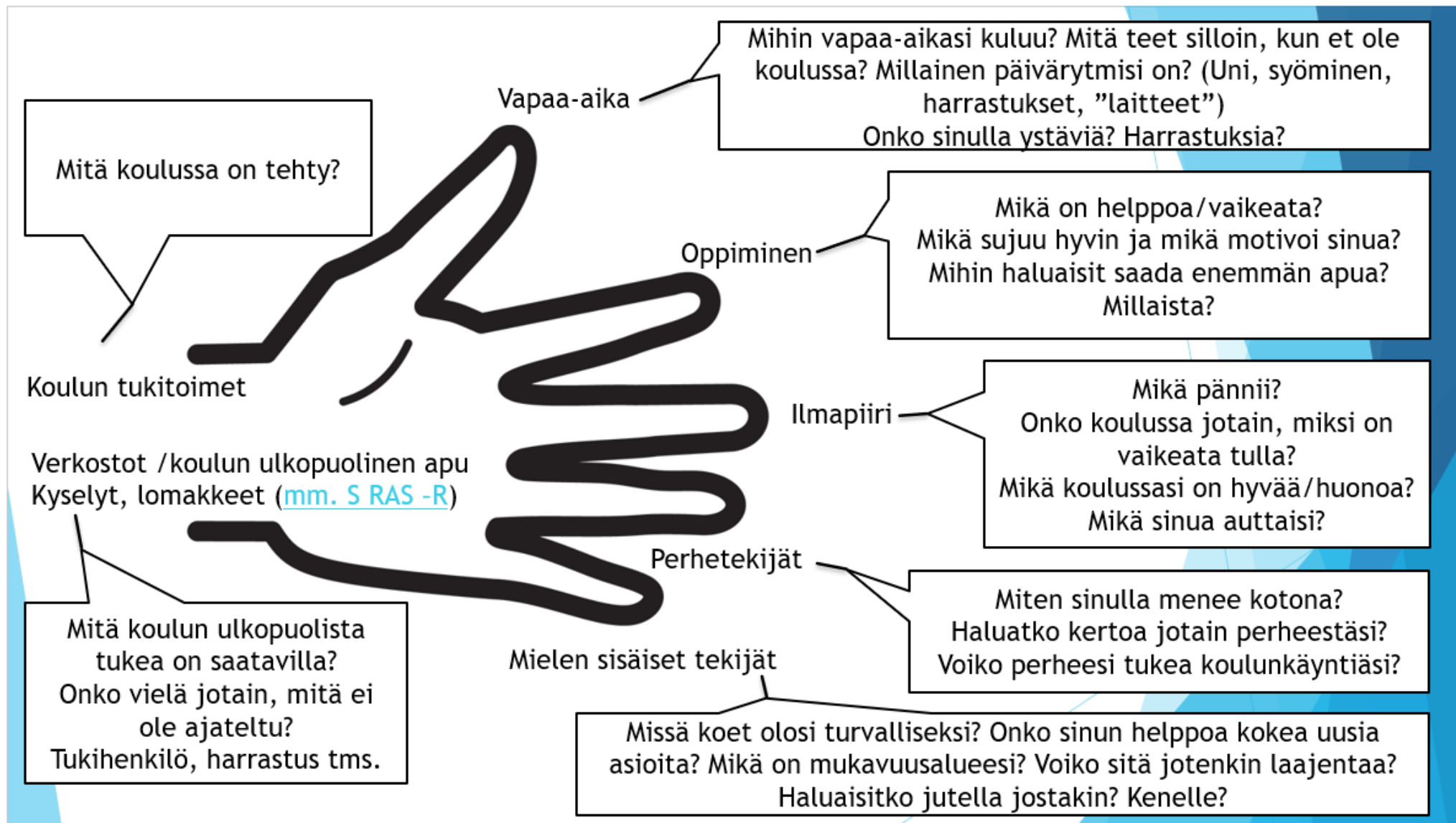
Tämä matalan kynnyksen arviointiseula on tarkoitettu apuvälineeksi tilanteisiin, kun on huoli oppilaan koulunkäynnistä. Arviointiseula auttaa hahmottamaan suuntaa antavasti, millä alueella oppilaan koulunkäytikykyä tulee vahvistaa.

Valteri: Koulunkäytikyvyn arviointiseula

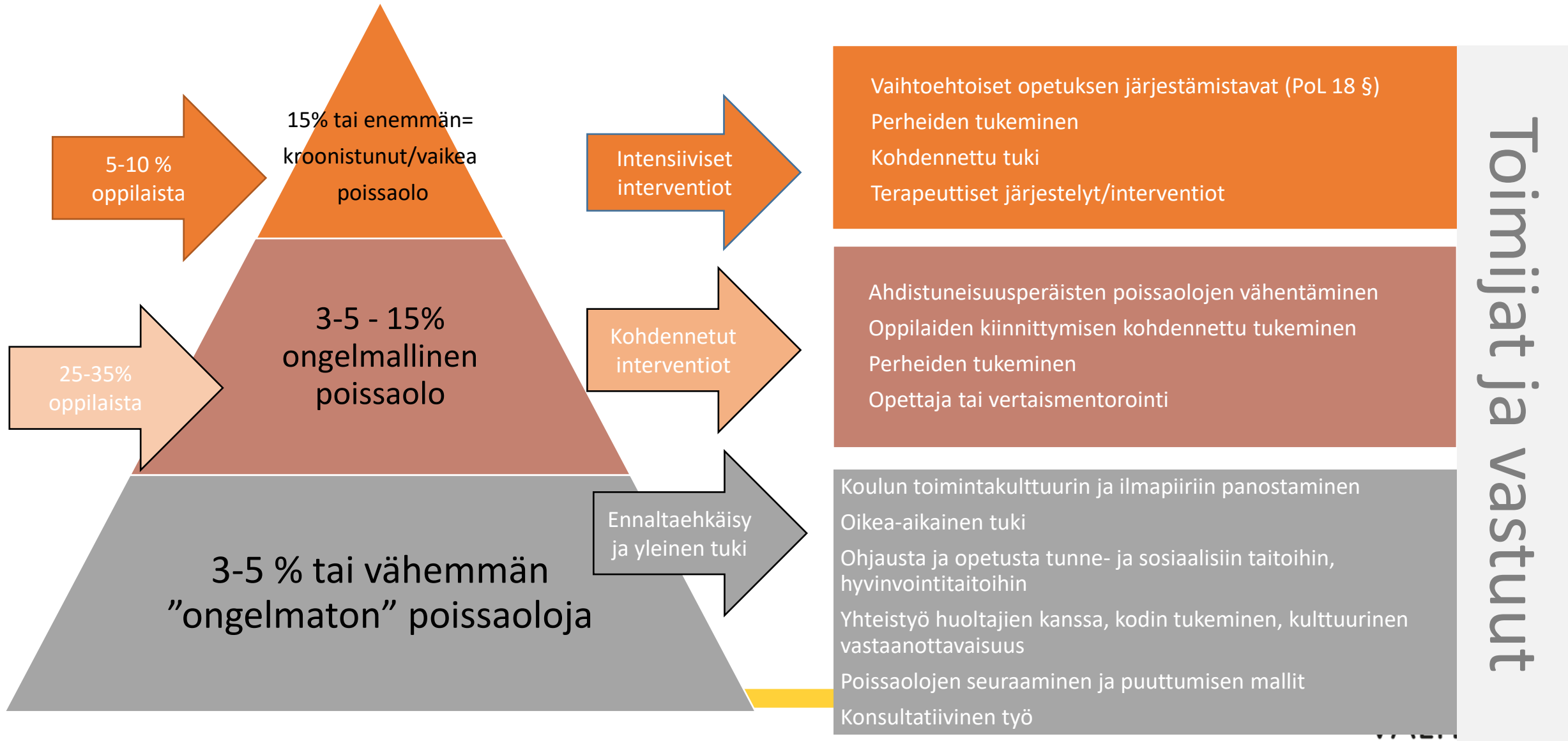

VIP-verkosto: Puustjärven alustus koulunkäytikyvystä

TUEN KÄSI

Monialaisen työn koordinointi ja yhteistyö

Esimerkki kohdennetusta ryhmästä

oppilaille, joilla on paljon poissaoloja, heikko motivaatio, ja he oireilevat vapaa-ajalla väkivallalla, rikoksilla tai päihteiden käytöllä. Monella kotiolot ovat haastavat.

**”En ole koskaan nähnyt mitään vastaavaa”
- Malmi-ryhmässä nuoret puhuvat
luottamuksellisesti tunteistaan**

12.11.2019 10:00

VALTERI

[Helsingin uutiset 12.11.2019](#)

Esimerkkejä erilaisista pajatoiminnoista ja kuntouttavista pienryhmistä

Helsinki - Ote-toiminta
[Helsingin Ote-opetus ja perhetyö](#)

Vantaa - Vantaan pajat

Äänekoski - NOTE-ryhmä

Varkaus - Emo-ryhmä

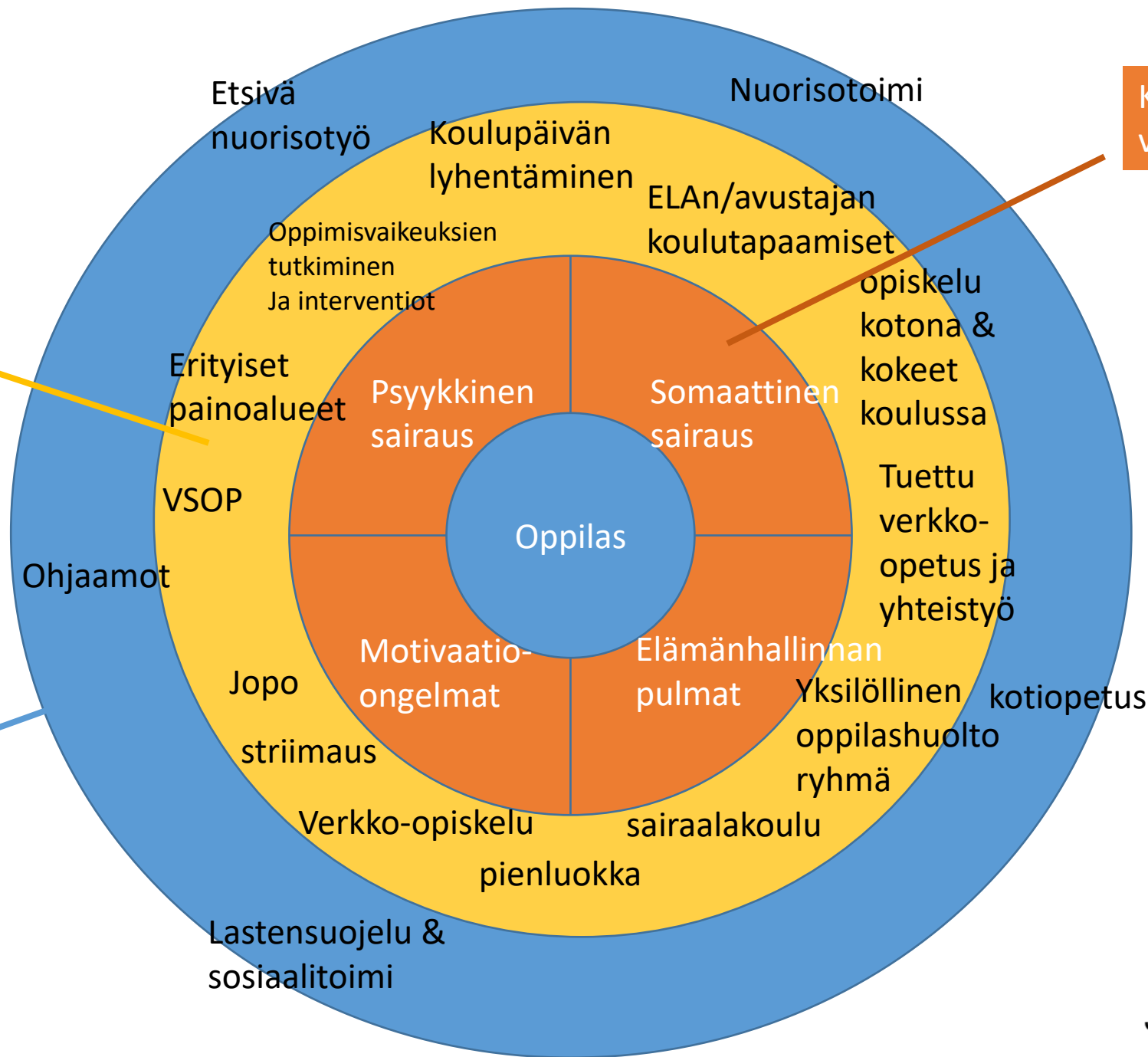
Jyväskylä - Oppipaja

Koulun tarjoamat tukitoimet ja opintojen räätälöinti

Verkoston tarjoamat tukitoimet

Koulunkäyntiä vaikeuttavia tekijöitä

Koulupoissaolojen ennaltaehkäisy

Suosituksset (mm. Kearney 2008)

- päivästruktuurin ylläpito, riskihetkien tunnistaminen, vanhemman tukeminen, ikätovereiden tuki, oppilaan luottohenkilön apu, oppilaan ja vanhempien psykoedukaatio, kaverisuhdetaitojen vahvistaminen
- riittävät opilliset tukitoimet, tukiopetus, ongelmanratkaisukeinojen opettaminen, kannustinjärjestelmät
- opettajien voimavarojen huomioiminen, koulun muun henkilökunnan riittävä resurssointi
- seuraamukset, esim. erottaminen ovat toimimattomia keinoja
- **Toimintaperiaatteita: Ennakointi ja tunnistaminen, avoimuus ja tiedottaminen, yhteisöllisyys, matalan kynnyksen keskusteluyhteys** koulussa kaikissa asioissa

Mitä tarkoittaa käytännössä. Esim. työtapo, työmenetelmä	Kuka toteuttaa?	Taustatuki (konsultointi, koulutus)	Alueellinen osaaja/ vastuutaho
Koulun ja kodin yhteistyö • Lapset puheeksi –menetelmä (Verkostotyönkoontilomake)	Koko koulun henkilökunta		
Sosiaaliset taidot ja ryhmäyttäminen • luokkatyöskentely • lasten ja vanhempien fokusoidut ryhmiä; avoimia ja fokusoituja esim. Ihmeelliset vuodet, Friends,) • Ohjatut välitunnit	oppilashuolto, srk, järjestöt, nuorisotoimi Työntekijä koulusta tai yhteistyö eri toimijoiden kesken Perhekeskus: perhetyö, perheneuvola	Kasvun tuki	
Oppiminen • Oppimisvaikeuksien selvittäminen ja arviointi, seurat (Oppimisen ja kehityksen pulmat palvelukuvaus) • Oppimisen tukitoimet yleinen, tehostettu tai erityinen tuki (sis. oppimisen tilapäiset erityisjärjestelyt) esim. eriyttäminen, tukiopetus, läksykerhot, osa-aikainen erityisopetus, opetuksen tilapäinen erityisjärjestely • Pedagogiset interventiot joilla pyritään ehkäisemään oppimisvaikeuksia tai muutetaan lapsen tai nuoren käytöstä yksilön ja ympäristön kannalta suotuisampaan suuntaan.	Opettajat, laaja-alaiset erityisopettajat koulupsykologi	Koululääkäri neuropsykologi perheneuvola	
Kouluterveydenhuollon palvelut • terveydenhoitajan tavoittaminen koulusta myös pienissä asioissa • terveystarkastukset	Kouluterveydenhoitaja, lääkäri		
Muuta • Sähköisten välineiden hyödyntäminen • jalkautuminen nuorten ajanviettopaikkoihin mm kauppakeskukset yhteistyössä nuorisotoimen kanssa • Koulukummi/kummioppilas- toiminta • vierellä kulkeminen kouluun saattaminen, läksyissä auttaminen			

Sijoitettujen lasten teemaryhmä

vahvistaa sijoitettujen lasten koulunkäyntiä ja oppimista sekä edistää monialaista yhteistyötä.

Pia Eriksson, THL

Hoikkala Susanna STM

Koivula Pirjo, OPH

Korpela-Liimatainen Tiina, Valtion
koulukodit

Mannerkoski Merja, OPH

Puustinen-Korhonen Aila, Kuntaliitto

Tapiola Mia, Kymsote

Vitikka Erja, OKM

Välivaara Christine, Pesäpuu ry.

Koivisto Merja, pj Valteri

Komu Maija, siht., Valteri

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSYSTEMEN

VALTERI

TOIMENPITEET: Suunnitteilla 1) opas sijoitettujen lasten koulunkäynnin erityiskysymyksistä 2) monialainen seminaari
3) SISOTE –yhteistyön ja kehittämistoiminnan edistäminen ja ”synkronoiminen” kuntien tukena

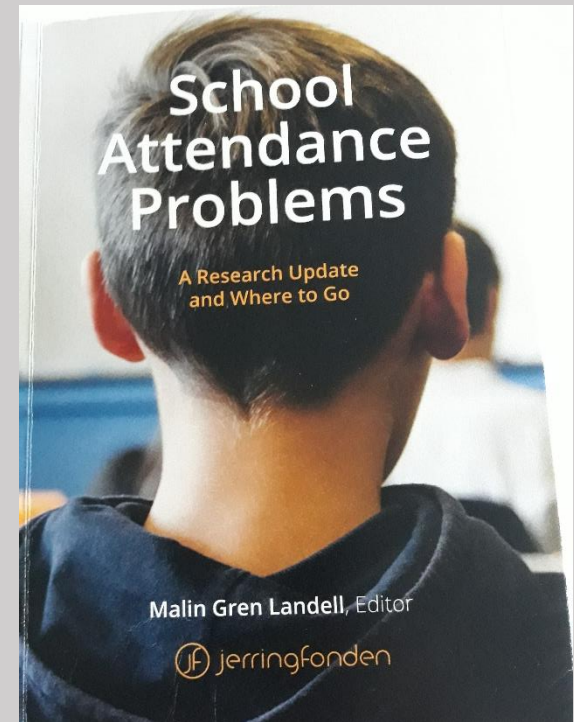
TAKAISIN KOULUUN – kouluu kouluakäymättömille

KOHTI KOULUA – Hemmasittare-malli kouluakäymättömien tukena

<http://www.valteri.fi/puoti/>

<https://www.valteri.fi/artikkelit/vetoapua-kouluakäymättömille-nuorille/>

https://torvub.be/torwebdat/publications/t2021_18.pdf

Kouluakäymättömyys peruskoulussa: kouluhyvinvointi-profiilit TUUVE-hankkeen verkko-opetukseen osallistuneilla oppilailla
Nuutti Sorvila

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/69914/URN%3aNB%3afi%3ajyu-202006124159.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma
Kevätlukukausi 2020
Kasvatustieteiden ja psykologian laitos
Jyväskylän yliopisto

http://www.tuuve.fi/wp-content/uploads/2019/04/Kouluakäymättömätoppilaat_opas.pdf

*On helpompi rakentaa
vahvoja lapsia,
kuin korjata
rikkinäisiä aikuisia*

Frederick Douglass (1818-1895)

Kiitos!

Merja Koivisto
Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri
merja.koivisto@valteri.fi

Tule kahville!

<https://www.valteri.fi/nettikahvila/>

Lähteet:

- Ahtola, A. (2016). (toim.) Psyykinen hyvinvointi ja oppiminen. Juva: PS-Kustannus
- Avola, P & Pentikäinen, V. 2019. Kukoistava kasvatus. Positiivisen pedagogiikan ja laaja-alaisen hyvinvointiopetuksen käsikirja. Beepositive-kustannus.
- Friedberg, P., Karlberg, M., Sundberg Lax, I. & Palmer, R. 2020. Kohti koulua. Hemmasittare- malli koulukäymättömien tukena. Valteri.
- Green, R. Koulun hukkaamat lapset: Finn Lectura Oy
- Hayne, D., Gren-Landell, M., Melvin, G. & Gentle-Genitty, C. 2019. Differentiation between school attendance problems: Why and How? Cognitive and behavioral practice, 26(1), 8-34.
- Kauppila, Reino (2011). Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Opetus 2000. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Leskisenoja, E. 2017. Positiivisen pedagogiikan työkalupakki. PS-kustannus.
- Leskisenoja, E. & Sandberg, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka ja nuorten hyvinvointi. PS-kustannus.
- Mäki-Havulinna, J. 2018. Opettajan merkitys tukea tarvitsevan oppilaan koulupäivässä. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0737-0>
- Määttä, S. 2020 Suullinen tiedoksianto Kolikko -seminaari 9.3.2020
- Määttä, S. 2020 Yli 4000 yläkoululaista laiminlyö oppivelvollisuuttaan. <https://areena.yle.fi/1-50524295>
- Palmu, I. 2020. (toim.) Takaisin kouluun. Valteri.
- Ritchhart, R. 2015. Creating cultures of thinking. San Francisco: Jossey-Bass
- Ruutu, Piia. 2019. Psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa hoidettujen lasten ja nuorten koulunkäynnin tukeminen perusopetuksessa ja sairaalaopetuksen koetut vaikutukset koulunkäyntiin. Väitöskirja. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-5547-4>
- Talala, M. 2019. Psyykkisesti oireileva oppilas. PS-kustannus.
- Virtanen, T. 2016. Väitöskirja. Student engagement in Finnish lower secondary school.
- Wenström, S. 2020. Positiivinen johtaminen. Johda paremmin opetus- ja kasvatusalalla. PS-kustannus. Keuruu
- Äärelä, T. 2012. ”Aika paljolla vaikuttaa minkälainen ilme opettajalla on naamalla.” : nuoret vangit kertovat peruskouluajoistaan
- Inglul, J.M., Havik, T & Heyne, D. 2019. Emerging school refusal: A school-based framework for identifying early signals and risk factors. Cognitive and behavioral Practise, vol. 26(1), 46-62- DOI:10.1016/j.cbpra.2018.03.005

VALTERI

Oppimisen tuen neuvontapalvelu

Koulutus ja tutkinnot

Perusopetus

Jaa

- Askarruttaako sinua, saako oppilas riittävästi oikeanlaista tukea luokassa?
- Mitä tehdään, kun oppilaan arviointi on vaarassa?
- Miten pidennetty oppivelvollisuus voidaan järjestää käytännössä?

Oppimisen tuen neuvontapalvelu tarjoaa ohjausta oppimisen tukeen liittyvissä kysymyksissä. Palvelusta saa ohjeita esimerkiksi perusopetuslain ja normien tulkitsemisessä ja soveltamisessa. Palvelu on matalan kynnyksen tukimuoto varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ammattilaisille sekä huoltajille.

Oppimisen tuen neuvontapalvelusta vastaavat Oppimis- ja ohjauskeskus Valterin asiantuntijat, jotka auttavat löytämään ratkaisuja perusopetuksessa askarruttaviin kysymyksiin. Valterin asiantuntijat voivat hyödyntää pulmatilanteiden ratkaisuisa moniammatillista osaamista Valterin toimipisteissä sekä Opetushallituksen erityisosaajien ammattitaitoa.

Oppimisen tuen neuvontapalveluun otetaan yhteyttä soittamalla Oppimisen tuen neuvonnan sihteerille numeroon 0295 332 900. Puhelinpalveluun voi soittaa joka arkipäivä klo 9–15. Valterin asiantuntijat soittavat yhteydenottopyynnön saatuaan kysyjille mahdollisimman pian.

Kysy täältä
neuvoa!
Älä jää yksin!
029 5332900

Oppimisen
tuen neuvonta

